

OBSAH

Predslov/ 9

1. KAPITOLA ÚVOD DO TEÓRIE OSOBNOSTI:

RÁMEC PRE POROVNANIE

(Anton Polák) 12

ČO JE TO OSOBNOSŤ 12

ČO JE TO TEÓRIA 13

Ako sa teórie konštruujú 13

Čo vytvára teóriu 13

Čo je úlohou teórie 14

Teória a paradigma 15

TEÓRIA OSOBNOSTI A HISTÓRIA

PSYCHOLÓGIE 15

Vplyvy iných tradícií na teóriu

osobnosti 16

Charakteristické znaky teórie

osobnosti 17

DIMENZIE TEÓRIE OSOBNOSTI 18

TEÓRIA OSOBNOSTI: SILNÉ

A SLABÉ STRÁNKY 22

ZHRNUTIE 24

ODPORUČANÁ LITERATÚRA 26

I. ČASŤ Zameranie na psychodynamické

sily 27

2. KAPITOLA KLASICKÁ PSYCHOANALÝZA

SIGMUNDA FREUDA (Anton Polák) 30

ČO VYTVÁRA OSOBNOSŤ 33

Id 33

Ego 34

Superego 34

DYNAMIKA OSOBNOSTI 35

Pudy ako psychická energia 36

Ako sa energia rozdeľuje a využíva 38

Úzkosť 39

AKO SA OSOBNOSŤ VYVÍJA 40

Identifikácia 40

Presunutie 41

Obranné mechanizmy 42

Štádiá vývinu 44

ŤAŽISKO VÝSKUMU A METÓDY 48

Voľné asociácie 48

Analýza sna 51

Kazuistiky 51

Súčasný psychoanalytický výskum 52

ZHODNOTENIE 53

ZHRNUTIE 57

ODPORUČANÁ LITERATÚRA 59

3. KAPITOLA SÚČASNÁ PSYCHOANALYTICKÁ

TEÓRIA: ERIK ERIKSON

A ĎALŠÍ (Eva Uhrová) 62

PSYCHOANALYTICKÁ TRADÍCIA

A EGO-PSYCHOLÓGIA 63

Anna Freudová: Ego ako rovnocenný

partner 63

Heinz Hartmann: Autonómne Ego 64

Robert W. White: Potreba kompetencie

Ego 65

ERIK H. ERIKSON 66

Nové, tvorivé Ego 66

Psychosociálna teória vývinu 67

Ritualizácia, rituál a ritualizmus:

sociálno-kultúrne aspekty vývinu 75

ŤAŽISKO VÝSKUMU A METÓDY 79

ZHODNOTENIE 84

ZHRNUTIE 85

ODPORUČANÁ LITERATÚRA 87

4. KAPITOLA ANALYTICKÁ PSYCHOLÓGIA

C. G. JUNGA (Anton Heretik) 90

DEFINÍCIA OSOBNOSTI 92

TRVALÉ ČRTY OSOBNOSTI 93

Vedomie a Ego 93

Osobné nevedomie

a jeho komplexy 94

Kolektívne nevedomie 94

Postoje a funkcie: Jungova psychologická

typológia 98

Interakcia medzi osobnostnými

črtami 100

DYNAMIKA OSOBNOSTI 103

Psychická energia 103

Psychické hodnoty 104

Ekvivalencia a entropia 105

Využitie energie 105

VÝVIN OSOBNOSTI 106

Príčinnosť psychických udalostí 108

Individuácia a transcendentná

funkcia 109

ŤAŽISKO VÝSKUMU A METÓDY 110

Komplexy: Slovo-asociačný test 110

Archetypy: Analýza snov a ostatného nevedomého

materiálu 111

ZHODNOTENIE 112

ZHRNUTIE 114

ODPORUČANÁ LITERATÚRA 115

5. KAPITOLA INTERPERSONÁLNA DYNAMIKA:

ALFRED ADLER, KAREN HORNEYOVÁ, ERICH FROMM,

HARRY STACK SULLIVAN

(Igor Obuch) 118

ALFRED ADLER 118

Fiktívne finálne ciele 119

Prekonávanie inferiority a stávanie

sa superiornym: Veľká hnacia sila smerujúca

k vrcholu 121

Sociálny záujem 122

Životný štýl 123

Kreatívna sila Self 124

ŤAŽISKO VÝSKUMU A METÓDY 124

KAREN HORNEYOVÁ 127

Anxieta a konflikt 129

Pokusy o zvládnutie 132
 Neurotické „riešenie“ konfliktu: Horneyovej
 model interpersonálnych štýlov 133
ERICH FROMM 135
 Podmienky ľudskej existencie 135
 Teória sociálneho charakteru 137
 Výskum sociálneho charakteru 139
HARRY STACK SULLIVAN 140
 Dynamika osobnosti 140
 Trvalé aspekty osobnosti 143
 Osobnosť v čase: Vývinové
 epochy 145
ZHODNOTENIE 150
ZHRNUTIE 152
ODPORÚČANÁ LITERATÚRA 154

**II. ČASŤ Zameranie na prežívajúceho
 človeka 156**

**6. KAPITOLA HOLIZMUS
 A HUMANIZMUS:** 159
ABRAHAM MASLOW A CARL ROGERS
(Vladimír Hlavěnka) 160
ABRAHAM H. MASLOW 161
 V svojej podstate sme dobrí,
 a nie skazení 163
 Motivácia: Hierarchia potrieb 163
 Aká je organizácia osobnosti? 172
 Sebaktualizujúci ľudia: Vrcholný zážitok
 B- a D-oblasti 173
CARL R. ROGERS 179
 Trvalé aspekty osobnosti 181
 Dynamika osobnosti 183
 Vývin osobnosti 183
ŤAŽISKO VÝSKUMU A METÓDY 185
ZHODNOTENIE 189
ZHRNUTIE 190
ODPORÚČANÁ LITERATÚRA 192

**7. KAPITOLA EXISTENCIÁLNA
 PSYCHOLÓGIA:**
LUDWIG BINSWANGER A MEDARD BOSS
(Eva Uhrová) 196
**ČO JE EXISTENCIÁLNA
 PSYCHOLÓGIA?** 196
DASEIN: BYTIE-VO-SVETE 198
 Mody, existenciály
 a konštrukcia sveta 201
 Ľudský potenciál a podstata
 existencie 201
 Bytie-mimo-sveta 203
**VYSVETLENIE EVOLÚCIE ĽUDSKEJ
 EXISTENCIE** 203
 Voľba, vina, des 204
 Štávanie sa: vývin jednotlivca 204
ŤAŽISKO VÝSKUMU A METÓDY 205
 Validizácia fenomenologickej
 analýzy 206
 Daseinsanalýza snov 206

ZHODNOTENIE 208
ZHRNUTIE 209
ODPORÚČANÁ LITERATÚRA 211

**8. KAPITOLA OSOBNÝ SVET:
 KURT LEWIN A GEORGE KELLY**
(Anton Polák) 214
TEÓRIA POĽA KURTA LEWINA 214
 Štruktúra osobnosti 215
 Dynamika osobnosti 220
 Vývin osobnosti 227
ŤAŽISKO VÝSKUMU A METÓDY 230
**TEÓRIA OSOBNÝCH KONŠTRUKTOV
 GEORGA KELLYHO** 231
 Štruktúra osobnosti 233
 Dynamika a vývin osobnosti 235
ŤAŽISKO VÝSKUMU A METÓDY 237
ZHODNOTENIE 239
ZHRNUTIE 242
ODPORÚČANÁ LITERATÚRA 244

**III. ČASŤ Dôraz na trvalé
 charakteristiky 246**

**9. KAPITOLA PERSONOLÓGIA:
 HENRY MURRAY (Eva Villikovská)** 250
DEFINÍCIA OSOBNOSTI 251
TRVALÉ ASPEKTY OSOBNOSTI 252
 Behaviorálne jednotky:
 Kroky a seriály 252
 Usporiadanie, schopnosti
 a úspechy 253
DYNAMIKA OSOBNOSTI 254
 Redukcia napätia 255
 Potreba: Stránka jednotlivca 255
 Tlak: Stránka prostredia 259
 Interakcia medzi potrebou
 a tlakom: Téma 259
 Zameranie správania:
 Vektory a hodnoty 260
 Kľúč k jedinečnosti:
 Jednotná téma 260
 Dominancia: Fyziologický základ
 správania 262
VÝVIN OSOBNOSTI 264
 Komplexy z detstva 264
 Vývinové procesy
 a procesy učenia 265
 Socializačný proces 266
VÝSKUM A METÓDY 267
 Štúdium jednotlivca 267
 Diagnostická rada 267
 Meranie osobnosti 268
ZHODNOTENIE 270
ZHRNUTIE 271
ODPORÚČANÁ LITERATÚRA 272

**10. KAPITOLA JEDINEČNOSŤ ČLOVEKA:
 GORDON ALLPORT (Anton Herefík)** 276

ŠTRUKTÚRA A DYNAMIKA

OSOBNOSTI	278
Definícia osobnosti	278
Črty a osobné dispozície	279
Intencionalita	284
Proprium	285
Funkčná autonómia	285
Jednota osobnosti	287
VÝVIN OSOBNOSTI	288
Detstvo	288
Vývin propria	289
Dospelosť	290
ŤAŽISKO VÝSKUMU A METÓDY	291
Idiografické metódy versus nomotetické metódy	292
Štúdie výrazového správania	292
Osobný dokument: „Jennine“ listy	294
ZHODNOTENIE	297
ZHRNUTIE	299
ODPORUČANÁ LITERATÚRA	301

11. KAPITOLA KONŠTITUČNÉ A GENETICKÉ NÁZORY:

WILLIAM SHELDON A INÍ (Eva Vilikovská)	304
WILLIAM SHELDON: PRVÝ MODERNÝ PREDSTAVITEĽ KONŠTITUČNEJ PSYCHOLÓGIE	306
Statika osobnosti	308
Dynamika osobnosti	314
Niekoľko myšlienok o dedičnosti, prostredí a vývine	320
Výskum vlastností	320
DEDIČNOSŤ A OSOBNOSŤ: BEHAVIORÁLNA GENETIKA	325
Identické dvojčatá vychovávané oddelene	325
Jednovaječné a dvojvaječné dvojčatá	328
Štúdie adopcií	328
ZHODNOTENIE	330
ZHRNUTIE	332
ODPORUČANÁ LITERATÚRA	334

12. KAPITOLA FAKTOROVÍ ANALYTICI:

RAYMOND CATTELL A HANS EYSENCK (Eva Uhrová)	336
RAYMOND CATTELL	336
Osobnosť ako štruktúra črt	336
Vývin osobnosti	346
Výskumné techniky	348
HANS J. EYSENCK	350
Definícia osobnosti	351
Trvalé aspekty osobnosti	352
Fyziologické koreláty osobnostných dimenzií	357
Ako sa získavajú osobnostné charakteristiky	359
Výskumné techniky	360
ZHODNOTENIE	361

ZHRNUTIE	363
ODPORUČANÁ LITERATÚRA	365

IV. ČASŤ Zameranie na učenie a prostredie**13. KAPITOLA TEÓRIA OPERAČNÉHO PODMIEŇOVANIA:**

B. F. SKINNER (Vladimír Hlavenka)	372
ZÁKLADNÉ PREDPOKLADY	374
TYPY SPRÁVANIA	376
VARIÁCIE V INTENZITE SPRÁVANIA	376
PREDIKOVANIE A ZMENA SPRÁVANIA	377
Princípy podmieňovania a učenia	377
Posilnenie a utváranie správania	381
Generalizácia a diskriminácia	384
Sociálne správanie	384
Abnormálne správanie	385
ŤAŽISKO VÝSKUMU A METÓDY	386
Efekty liekov na správanie	387
Behaviorálne intervencie u psychiatrických pacientov	387
ZHODNOTENIE	388
ZHRNUTIE	390
ODPORUČANÁ LITERATÚRA	391

14. KAPITOLA TEÓRIA PODNET — REAKCIA: NEAL E. MILLER A JOHN DOLLARD

(Igor Obuch)	394
Historické pozadie	394
Prístup Millera a Dollarda: Prehľad	397
ŠTRUKTÚRA OSOBNOSTI	397
DYNAMIKA OSOBNOSTI	399
VÝVIN OSOBNOSTI	399
Vnútorne vybavenie: Jednoduchá reakcia a primárny pud	399
Model vývinu: Sekundárny pud a proces učenia	400
Klasické podmieňovanie reakcie strachu	400
Vyššie duševné procesy	404
Sociálny kontext	405
Kritické tréningové situácie	406
Nevedomé procesy	408
Model konfliktu	409
VÝVIN NEUROTICKEJ OSOBNOSTI	413
Ako sa možno „naučiť“ neurózy	413
Psychotherapia	414
CHARAKTERISTIKY VÝSKUMU	417
Štúdie presunutia	417
Učenie autonómneho nervového systému	418
ZHODNOTENIE	419
ZHRNUTIE	420
ODPORUČANÁ LITERATÚRA	422

15. KAPITOLA OSOBNOSŤ AKO SOCIÁLNE UČENIE:

ALBERT BANDURA A INÍ <i>(Anton Herešik)</i>	426
ALBERT BANDURA	428
Systém Self	429
Čo motivuje ľudí?	432
Učenie pozorovaním: Vývin správania	433
UČENIE SA EMOČNÝM SKÚSENOSTIAM	435
ŤAŽISKO VÝSKUMU A METÓDY	437
MARTIN SELIGMAN	438
Naučená bezmocnosť	438
Vysvetľovací štýl	442
WALTER MISCHEL	443
Predpovede správania	443
Paradox konzistencie	445
Odloženie uspokojenia	447
Výskumné metódy	447
ZHODNOTENIE	448
ZHRNUTIE	449
ODPORÚČANÁ LITERATÚRA	451
V. ČASŤ Perspektívy teórií osobnosti	453
16. KAPITOLA TEÓRIE OSOBNOSTI: SÚČASNÝ STAV A NOVÉ SMERY <i>(Vladimír Hlavenka)</i>	458
POROVNÁVANÉ TEÓRIE	458
Dimenzie osobnosti	458
Generovanie výskumu	460
AKO MOŽNO ZLEPŠIŤ TEÓRIE OSOBNOSTI	462
TÉMY SÚČASNOSTI A VÝSKUMNÉ TRENDY	463
JEDNA TEÓRIA ALEBO MNOHO TEÓRIÍ?	465
ZHRNUTIE	467
ODPORÚČANÁ LITERATÚRA	468
Slovník	469
Literatúra	484
Menný register	505